

ГУМАНІТАРНА ЛОГІСТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ

Мікуліна Марина Олександрівна

Кандидат економічних наук, доцент

Сумський національний аграрний університет

ORCID 0000-0002-6918-5192

e-mail: marinamikulina1@ukr.net

Клещ Олег Віталійович

Метенко Артем Сергійович

Черниш Андрій Валерійович

Студенти

Сумський національний аграрний університет

e-mail: kliesch.writer@gmail.com

Анотація. Військові дії, стихійні лиха, епідемії, масовий голод – все це наносить сильний удар, як людям, так і живій природі в цілому. Через аварії, руйнування, викиди шкідливих речовин, різноманітне забруднення відбувається знищення та отруєння живих організмів. На планеті є багато людей, яким небайдуже, що відбувається в світі, і які прагнуть допомогти йому у межах своїх можливостей та сил. Для цього створюється громадські організації та об'єднання, що займаються волонтерською діяльністю. Головна цінність цих процесів це те, що будь-яка людина в світі може доєднатися до допомоги: якщо немає можливості допомогти фізично, людина надсилає гроші у фонди та організації, які спрямують ці гроші на добрі справи.

Ключові слова: логістика, процес транспортування, ланцюги постачання, транспортна система, гуманітарна логістика, гуманітарна допомога, гуманітарні вантажі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Огляд літературних джерел стосовно гуманітарної логістики показав брак ресурсів та матеріалів для вивчення цієї галузі логістики та розуміння її особливостей.

Основні результати дослідження. Вперше в історії сучасної України говорити про таке явище, як «гуманітарна логістика», можна починаючи з 2014 року. Друга хвиля та розквіт гуманітарної логістики в Україні відбувся в 2022 році, під час повномасштабного вторгнення.

Війна призвела до значних руйнувань, загибелі багатьох людей, до паливно-енергетичної, медичної та харчової криз. Нестача медикаментів, руйнування шляхів сполучень та дефіцит продуктів харчування мали б катастрофічні наслідки, якби не робота українських волонтерів, які рятували людей що в 2014 році, що продовжують робити і нині. Якщо на початку повномасштабного вторгнення робота волонтерських рухів, благодійних фондів та організацій відбувалася у вигляді стихійного характеру, то вже починаючи з літа 2022 року набула більш-менш організаційного характеру.

Така трансформація у гуманітарній галузі відбулася завдяки тому, що волонтерські організації з 2014 року набули практичного та цінного досвіду у сфері своєї діяльності, тому за досить короткі терміни змогли організувати роботу всіх організацій, що працюють у гуманітарному напрямі, а ще й змогли здійснювати чітку координацію та створити високоефективний механізм функціонування волонтерських організацій.

Виходячи з поняття логістики, як окремої галузі, завдання якої полягає у постачанні товарів у найкоротші терміни за умови найменших фінансових витрат та ефективному управлінні товарно-матеріальними запасами, слід зауважити, що волонтерська діяльність, як і будь-яка інша сфера діяльності людини не може функціонувати без транспорту. Саме галузь транспорту забезпечує постачання вантажів та пасажирів, виключенням не стали і гуманітарні вантажі [1].

Говорячи про гуманітарну логістику, слід розпочати з формування її цілей. Гуманітарна логістика – це галузь логістики, яка має на меті вирішення проблем шляхом некомерційного перевезення гуманітарних вантажів. Основними завданнями гуманітарної логістики є створення безпечних та надійних гуманітарних коридорів, збереження та охорона гуманітарної допомоги, забезпечення найвіддаленіших та найнебезпечніших регіонів товарами першої необхідності та товарами широкого вжитку.

Все це здійснюється шляхом прозорої звітності, створення стратегії забезпечення гуманітарними вантажами на стратегічному, тактичному та операційному рівнях планування, а також завдяки підготовці професійних виконавців та контролю виконаної діяльності.

Відмінностями гуманітарної логістики від загальної є: функціонування гуманітарної логістики в небезпечних умовах з частково або повністю знищеною інфраструктурою; з неможливістю прорахувати та іноді забезпечити попит на продукцію; в умовах швидкого реагування та стрімкі зміни; недостатнього або відсутнього необхідного обладнання, транспортних засобів, перевалочних пунктів, людських ресурсів тощо.

Наразі найбільш популярним транспортом серед волонтерів залишається автомобільний транспорт. Завдяки своїй мобільності, швидкості та маскувальним здібностям, волонтери широко застосовують його в своїй гуманітарних місіях, які фінансуються, як небайдужими громадянами та державній владі, так і міжнародними благодійними фондами та відомими міжнародними організаціями.

Однак міжнародна гуманітарна допомога, через свій великий розмах та масовий характер, не може бути доставлена тільки ресурсами автомобільного транспорту. Гуманітарна логістика може бути засобом політичного впливу або помилково вважатися ворогуючою стороною стратегічним об'єктом, тому перевезення гуманітарної допомоги в умовах бойових можна вважати небезпечним вантажем, що приковує до себе багато уваги [3].

Тому, як для диверсифікації, так і для максимально-ефективного постачання гуманітарних вантажів, міжнародні організації та і гуманітарна логістика в цілому, вимагають мультимодальних перевезень, оскільки через небезпеку, якийсь з видів транспорту може бути частково виведений з ладу, тому для диверсифікації ризиків перевезення гуманітарних вантажів, слід застосовувати мультимодальні перевезення [2].

Також дуже важливим аспектом гуманітарної логістики є створення гуманітарних хабів. Всесвітньовідомі міжнародні організації та фонди створюють гуманітарні хаби у всіх куточках нашої планети, однак ці хаби можна

назвати хабами на глобальному або державному рівнях. Однак необхідне обов'язкове створення хабів на місцевому рівні, що здійснюється волонтерськими організаціями та місцевими адміністраціями [4-5].

Однак створенню гуманітарних хабів передують ряд проблем: потенційна ціль через стратегічне значення; зловживання «людським горем» певними групами осіб, які спекулюють гуманітарними вантажами та здійснюють ними комерційну діяльність; високий рівень крадіжки; потенційна ціль для зловмисників та диверсійних груп тощо.

Саме тому, ми вважаємо що розташування гуманітарних хабів має бути обов'язково у найбільш безпечних місцях, зоні дії надійної протиповітряної оборони та обов'язково повинно надійну охорону.

Останнім пунктом, якого ми хотіли б торкнутися в нашому дослідженні, є проблеми, пов'язані зі складністю здійснення діяльності гуманітарних місій. Як було сказано вище, гуманітарні місії здійснюють свою діяльність за допомогою взаємодії різних видів транспорту, створюються безпечні гуманітарні коридори та гуманітарні хаби, однак найбільша проблема стосується процесу постачання. В умовах бойових дій істотно відчувається паливно-мастильна криза, яка ускладнює, а іноді робить зовсім неможливим, роботу всіх видів транспорту [1,3].

Висновок. Гуманітарна логістика є дуже важливою галуззю логістики, яка слугує для виконання благих цілей і намірів, забезпечуючи постраждалих людей товарами першої необхідності під час різноманітних криз, а серед прогресивних методів ввезення гуманітарних вантажів в Україну можна виділити запроваджену е-декларація, яку відправник гуманітарної допомоги може заповнити заздалегідь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мікуліна М.О., Клещ О. В. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАЧАНЬ У ТРАНСПОРТНІЙ ЛОГІСТИЦІ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ // The 5 th International scientific and practical conference “Science and technology:

problems, prospects and innovations” (February 16-18, 2023) CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2023. P. 114-118.

2. Mikulina M. A., Polyvanyi A. D. STATE AND ECONOMIC REGULATION OF TRANSPORT AND LOGISTICS COMPLEXES IN UKRAINE // Proceedings of XIII International Scientific and Practical Conference Stockholm, Sweden. MODERN SCIENCE: INNOVATIONS AND PROSPECT. 2022. Pp. 61-67.

3. Мікуліна М.О., Клещ О. В. ПЕРЕВЕЗЕННЯ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ // The 12th International scientific and practical conference “Modern research in world science” (February 26-28, 2023) SPC “Sci-conf. com. ua”, Lviv, Ukraine. 2023. 302-307 p.

4. Мікуліна М. О., Клещ О. В. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ЛОГІСТИКИ НА ТРАНСПОРТНУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ. Збірник тез по матеріалах міжнародної науково-практичної інтернет-конференції “ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКИ І ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ” (28 лютого 2023 року, м. Переяслав): науковий збірник УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ, Україна. Переяслав, 2023. С. 195-197

5. Mikulina M., Polyvanyi A. International aspects of controlling of transport and logistics complexes [Electronic recurs] / M. Mikulina, A. Polyvanyi // The 2nd International scientific and practical conference «Modern directions of scientific research development», (August 4-6, 2021). – Chicago : BoScience Publisher, 2021. – P. 59-64.